

Pohjois-Pohjanmaan vesienhoidon yhteistyöryhmän kokous

10.5.2023 klo 9:30-12

Hotelli Lasaretti, Puisto-Patosali

Läsnäolijat:

Lasaretti: Jermi Tertsunen (pj), Jaana Rintala (siht.), Kimmo Aronsuu, Pentti Marttila-Tornio, Tarja Väyrynen, Juha-Matti Inget, Reino Nygård, Juha Sohlo, Risto Jokela, Maija Schuss, Olavi Jäkäläniemi, Merja Ylönen, Petri Haapala, Heikki Aspegren, Kyösti Honkala, Aarno Rantapelkonen, Juha Tikka, Jarno Turunen, Timo Lötjönen, Riina Rahkila, Taina Raudaskoski, Jukka Tuohino, Maria Ekholm-Peltonen, Hanna Hentilä, Mirja Heikkinen, Henri Vaarala, Juhani Aho, Heikki Laitala

Teams: Teemu Sauvula, Rauno Malinen, Kaisa-Riikka Mustonen, Heidi Karjalainen, Anne Korhonen, Heikki Torpström, Hannu Hökkä, Seppo Partanen, Jyrki Salo, Vesa Ojanperä, Hanne Hurskainen, Heli Ronkainen, Riikka Jarkko, Minna Hanski, Pirkko-Liisa Luhta, Timo Karjalainen, Päivi Vähänikkilä-Kuronen, Eero Moilanen

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Vesienhoitoryhmän päällikkö Jermi Tertsunen avasi kokouksen Jonas Liimatan ollessa estynyt. Avauksessa hän totesi, että ympäristötuhojen korjaaminen ja vesistöjen jälleenrakentaminen vaatii Euroopassa paljon, mutta tärkeää on huolehtia myös omista vesistä. Keskeiset kysymykset on niitä isoja linjattavia asioita, joita tänään käsitellään.

Läsnäolijat todettiin kierrättämällä osallistujalista, etäosallistujat kokouksen lokitiedoista.

Sihteeri totesi jäsenmuutokset:

- Oulun seutukunnan kuntien varsinaiseksi jäseneksi tulee Kati Juurikka, Jonna Hakala siirtyy varajäseneksi (Oulun seudun ympäristötoimi)
- Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan varajäseneksi Hannu Komun tilalle Taina Raudaskoski
- Koillismaan seutukunnan kuntien edustajaksi Airi Määtän tilalle Juha-Matti Inget (Kuusamo)
- Ylivieskan seutukunnan kuntien 2 edustajaksi Markku Ketosen tilalle Kyösti Rajaniemi (Oulainen)
- Ylivieskan seutukunnan kuntien 2 varaedustajaksi Heidi Mäki-Leppilammen tilalle Heidi Karjalainen (Kalajoki)
- Oulun yliopiston edustajista Jussi Jyväsjärvi jää pois ja hänen tilalleen jäseneksi tulee Pekka Rossi ja varajäseneksi Kaisa-Riikka Mustonen
- Valuma-aluekohtaista vesienhoitoa edustava Pyhäjoen vesistö ry:n Hannu Kuljun tilalle tulee Teemu Sauvula

2. Ajankohtaista vesienhoidossa

Kimmo Aronsuu kertoi seuraavan vuoden tehtävistä (Esitys liitteenä 1). Yhteistyöryhmän panostusta tarvitaan erityisesti keskeisten kysymysten määrittelyssä ja tietenkin toimenpiteiden edistämässä. Merenhoidossa ajankohtaista on tila-arvio ja siitä kuuleminen, siihen palataan syksyllä.

Yhteistyöryhmän kokouksiin on suunniteltu teemoja ajankohtaisten asioiden lisäksi, seuraavan kokouksen teemana on metsätalouden toimenpiteet.

Meneillään on lain valmistelu vesienhoidon ympäristötavoitteista ja niistä poikkeamisesta, työryhmän työ tulee valmiiksi elokuussa.

Vesilaki on tarkistettavana (nollavelvoitteen poistaminen), mietintö on kuultavana 31.5. asti: [Lausunto - Lausuntopalvelu](#)

Irlanti on kysynyt EU:n kantaa pienten virtavesien (eivät vesimuodostumia) ympäristötavoitteesta ja sen asemasta.

Korkein hallinto-oikeus on hylännyt valitukset Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmasta

Valtakunnallinen yhteistyöryhmä on koottu ja sinne voi tarvittaessa viedä alueellisia asioita valtakunnalliseen käsittelyyn.

Pohjois-Pohjanmaan vesienhoidon sivujen lyhytosoite uudistetussa palvelussa on

<https://www.ymparisto.fi/vesienhoito/pohjois-pohjanmaa>. Sivuille on tuotu aiempaa enemmän tietoa toimenpiteiden edistämisestä.

Avoimena olevia rahoitushakuja voi seurata <https://rahatpintaan.fi/> -sivustolla

Keskustelu

- Nyt on työn alla säätövoimaselvitys, jonka on tarkoitus valmistua syyskuun loppuun mennessä. Selvityksestä saadaan apuja merkittävän haitan arviointiin.
- Onko Pohjois-Pohjanmaan alueella ollut yhtään vesienhoidon tavoitteista poikkeamista uuden merkittävän hankkeen vuoksi, esim. merituulivoima?
 - Kaikkia uusia hankkeita tarkastellaan, jos niissä riski, että tila heikkenee fyysisen muutoksen vuoksi tai tila heikkenee erinomaisesta hyvään kuormituksen vuoksi. Viime kaudella vain Terrafame eteni varsinaiseen käsittelyyn, mutta sekin on kesken. Lainsäädännön osalta ollaan jonkinlaisessa välitilassa. Tavoitteista poikkeamisen edellytyksistä voi kysyä Kimmo Aronsuulta

3. Vesienhoidon toisen suunnittelukauden toimenpiteiden toteuma

Kimmo Aronsuu alusti aihetta ja asiantuntijat esittelivät vesienhoitokaudella 2016-2021 toteutuneet toimenpiteet. Esitys on muistion liitteenä 2. Maatalouden ja metsätalouden osalta toteumat käsittävät koko vesienhoitoalueen.

Keskustelu

- Miten Helmi-rahoitusta on riittänyt ja onko sitä jäljellä hakemuksiin
 - Tällä hetkellä toteutus- ja suunnittelurahaa on hakemuksiin, mutta tulevasta rahoituksesta ei voi vielä tietää
- Millaisia tahoja on kunnostusten toteuttajina
 - osakaskuntia, kuntia, voimayhtiöitä, neuvontajärjestöjä jne
- Mitä tässä seurataan
 - Seurataan vesienhoidon toimenpiteiden toteutumista, ei niiden vaikutusta vesistöön.
- Metsätalouden neuvonta jäänyt kovasti tavoitteesta, mistä johtuu, oliko tavoite kunnianhimoinen
 - Tavoite oli kunnianhimoinen. Kaikkea neuvontaa ei myöskään välttämättä tavoitettu seurannalla. Lisäksi määrä oli virheellisesti suunniteltu kuudeksi vuodeksi, seuranta tehtiin vuotta kohden, mutta sekin huomioiden tavoitteesta kyllä jäätin.

- Chat: Missä suolauksen vähentämistoimenpide on tehty? Pohjavesien lisäksi monet uhikset voivat kärsiä suolauksesta. Muutamien jokihelmisimpukkapurojen yli menee 'suolatie' ja suolan vaikutusta raakkuun tutkitaan juuri.
 - Tiesuolauksen vähentämisen perusteena on sen haitallisuus pohjavedelle eli ei ole otettu huomioon uhanalaisia lajeja

4. Taustaa keskeisistä kysymyksistä ja ohjeet pienryhmätyöhön

Yhteistyöryhmälle oli lähetetty kysely keskeisten kysymysten keskeisistä aihepiireistä ja siihen on kiitettävästi vastattu. Tänäpä vielä käsitellään keskeisiä kysymyksiä yhdessä ja sen jälkeen ne siirtyvät asiantuntijoiden valmisteltaviksi. Yhteistyöryhmä voi lausua keskeisistä kysymyksistä kuulemisessa

Pienryhmätyöskentelyn tarkoituksena on tiivistää keskeisimmistä asioista Pohjois-Pohjanmaan keihäänkärjet. Fokus on vesienhoidon seuraavassa kaudessa 2028-, mutta laajempi ajattelukin käy. Ajetella voi laajalla skaalalla lähtien lainsäädännöstä ihan yksittäisiin toimenpiteisiin.

Keskustelu

- Teamsin kautta kysymys: Keskeiset kysymykset: Esimerkiksi Pintamolla säännöstelyvälin supistaminen on vailla Vesilain suojaa. Suojan saaminen edellyttäisi lain tuntemaan käsittelyn. Lähteeö Vesilain valvoja liikkeelle? Nythän VhaO:n päätöksen mukaan yksittäistä lupaehtoa ei voi muuttaa ilman, että koko lupa käsitellään.
 - Iso osa säännöstelyn lieventämisistä tehdään sopimus pohjaisesti. Huomioitavaa on, että vesilain 19:7 pykälä ja kyseisen pykälän perustelut ohjaavat ensisijaisesti sopimaan säännöstelyn lieventämisestä silloin, kun se voimassa olevien lupaehtojen puitteissa on mahdollista.

5. Vesienhoidon keskeisimpien kysymysten pohdinta pienryhmissä

6. Pohdinnan tulokset ryhmittäin

Kooste pienryhmien työstä on liitteenä 3.

Puheenjohtajan loppuyhteenvedossa esiin nostamat keskeiset asiat

Kunnostukset

- entiset, koulutus&neuvonta, rahoitus
- paikallinen aktivointi
- esteellisyyden huomioiminen
- kuormituksen vähentämisen tärkeys
- sisäinen kuormitus

Vesirakentaminen ja säännöstely

- velvoitteiden muutos, ympäristövirtaama
- vesienhallinnan linkittäminen säännöstelyyn
- rahoituksen turvaaminen kärki- ja nousu-työhön, voimayhtiöiden panostus tärkeää
- priorisointia esteellisille kohteille
- muutokset kansallisiin säädösiikiin tarvittaessa

Kuormituksen hallinta

- kiintoainekuormitus
- vesienhallinta
- toimijoiden tiedon saanti

- rauta&happamuus
- maa- ja metsätalouden vesiensuojelutoimien kehittäminen edelleen, mutta etenkin ehkäiseminen (korjaaminen haastavampaa)
- turvetuotannon jälkikäyttö ja ennallistaminen – ei saa aiheuttaa kuormitusta

Pohjavedet

- seuranta
- riskitoimintaa pois alueelta
- riskien tunnistaminen
- pohjavesien arvon tunnistaminen
- pohja- ja pintavesikytkös

Chatin keskustelu:

- Hannu Hökkä, miten tavoite tuplata lannoitusalat, syökö se vähentyneiden kunnostusojitusten hyödyn?
 - Turvemaiden lannoitukset tehdään puuntuhkalla, jolla ei ole juurikaan vesistövaikutuksia. Sillä voidaan jopa kompensoida ojien perkausta, koska lannoitus lisää puiden omaa veden käyttöä ja alentaa pohjavettä.

7. Loppukeskustelu ja muut asiat

Vesi tarvitsee oman väylänsä. Vesienhallinnan toimet ovat tärkeitä ja siinä tarvitaan MMM ja YM toimialojen yhteistyötä. Yhteistyö meillä alueella toimii hyvin.

Seuraava kokous on ajankohtainen syksyllä, päivämäärä tarkentuu myöhemmin. Ajankohtaisena aiheena on Merenhoidon suunnittelun tila-arvio ja kokouksen teema-aihe on metsätalouden toimenpiteiden vaikuttavuus.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:15.

Muistion laati Jaana Rintala

Muistion liitteet

- Liite 1. Ajankohtaista vesienhoidon suunnittelussa
- Liite 2. Toisella suunnittelukaudella suunniteltujen vesienhoidon toimenpiteiden toteuma POPELYssä/Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueella
- Liite 3. Vesienhoidon yhteistyöryhmän pienryhmätyöskentely - kooste

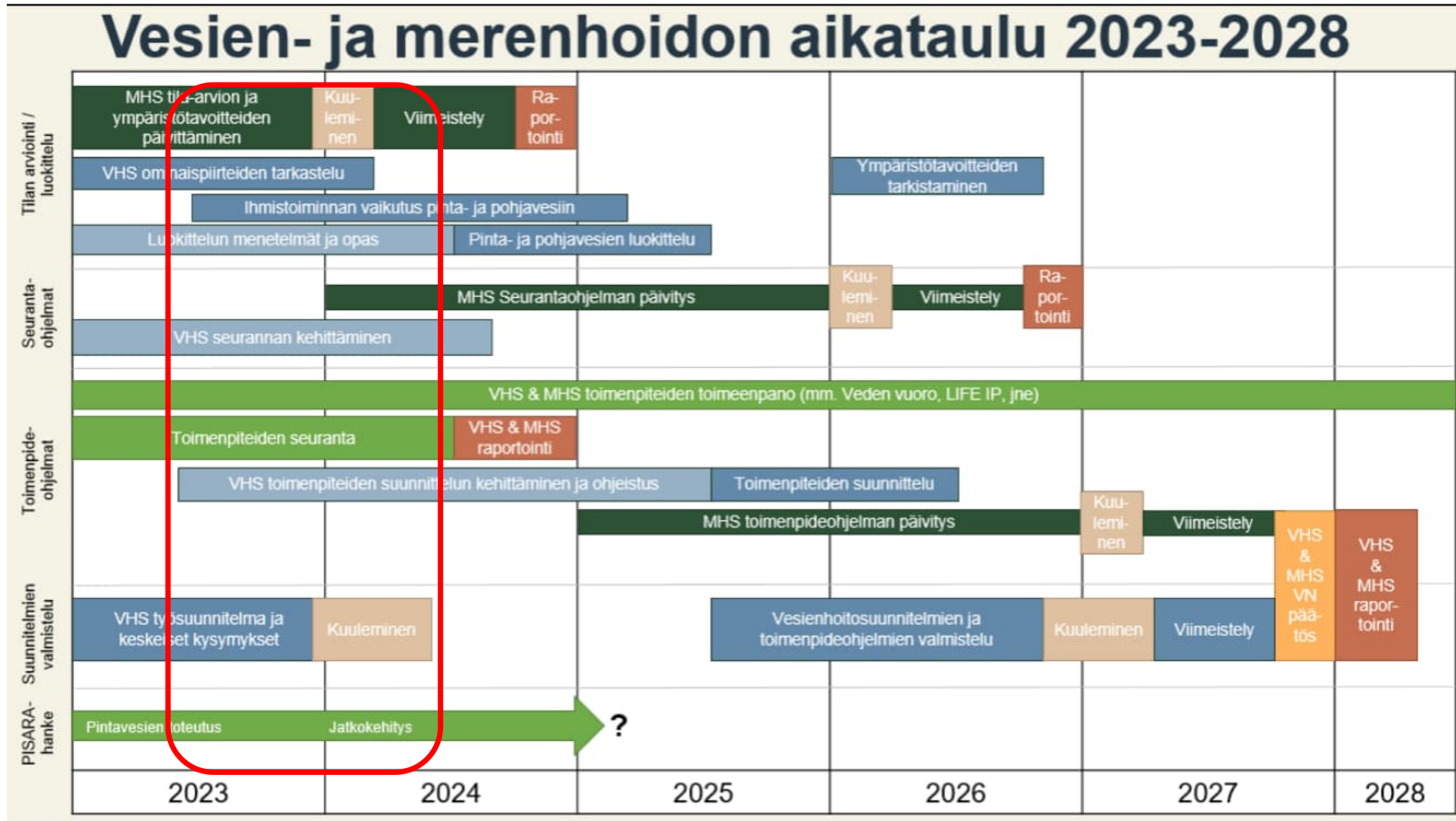
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ajankohtaista vesienhoidon suunnittelussa

Kimmo Aronsuu

Yhteistyöryhmän kokous 10.5.2023

Suunnittelun eteneminen seuraavan vuoden aikana

Päätehtävät seuraavan vuoden aikana

- **Kuuleminen: Vesienhoidon keskeiset kysymykset sekä aikataulu ja työohjelma**
- Vesimuodostumien rajoituksen ja tyypittelyn tarkistus
 - Rajauksessa samat pääperiaatteet kuin edellisellä suunnittelukierroksella; niiden puitteissa pieniä muutoksia.
 - SYKE tehnyt tarkastelun uusien tyyppien tarpeesta: rannikkovesien tyyppi suurten jokien edustalle jatkovalmisteluun
- Pintavesien ryhmittelyn arviointi ja pohjavesien ryhmittelyn tarkistus
- **Paineiden arviointi ja merkittävien paineiden tunnistus**
- Vesienhoidon toimenpiteiden edistäminen ja toteuman seuranta
- Pinta- ja pohjavesien tilan seuranta
- Merenhoidon suunnittelu: Tila-arvio ja siitä kuuleminen

Yhteistyöryhmän toiminnan raamit vuosille 2023 - 2027

Lähtökohtana teemoittaa kokouksia aikaisempaa selvemmin, mutta aina myös mukana vesienhoidon suunnittelun kannalta oleelliset vaiheet, vaikka ei aina pääteemana. Suunnitelmaan voi tulla muutoksia mm. valtakunnallisen aikataulun vuoksi.

Kevät 2023: Vesienhoidon keskeiset kysymykset

- II kauden toimenpiteiden toteuma

Syksy 2023: Metsätalouden toimenpiteiden vaikuttavuus

- Merenhoidon suunnittelu: tila-arvio

Kevät 2024: Maatalouden toimenpiteiden vaikuttavuus

- Merkittävien paineiden tunnistaminen
- Seuranta ja uudet tietojärjestelmät

Syksy 2024: Vesienhoidon toimeenpanon verkostot ja vesien kunnostustoimenpiteiden vaikuttavuus

- Kuulemispalaute keskeisistä kysymyksistä

Kevät 2025: Vesimuodostumien tila-arvio ja paineiden vähentämistarpeet

- Toimenpiteiden toteuma 2022-2024

Syksy 2025: Pohjavedet ja pistekuormitus

- Merenhoidon seurantaohjelma

Kevät 2026: Toimenpiteet ja ohjauskeinot seuraavalle hoitokaudelle

Syksy 2026: Vesienhoitosuunnitelma- ja toimenpideohjelmaehdotus

Kevät 2027: Kokous vain tarvittaessa

Syksy 2027: Vesienhoitosuunnitelma- ja toimenpideohjelmaehdotuksesta saatu palaute sekä tehty/suunnitellut muutokset

- Ryhmän viimeinen kokous

Lain valmistelu vesienhoidon ympäristötavoitteista ja niistä poikkeamisesta

- Työryhmätyöskentely 9.12.2022-31.08.2023
- YSL:iin ja VL:iin esillä uusi luvanmyöntämisedellytys liittyen vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseen
- VMJL:ään esillä pykälää ympäristötavoitteen sitovuudesta ja heikentämiskiellosta sekä pykälän 23 § päivitys
 - 23§: Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi
- [Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen - Ministry of the Environment](#)

Lain valmistelu vesilain tarkistamisesta

- Työryhmä on tehnyt mietinnön vesilain muuttamisesta siten, että kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu voitaisiin jatkossa nykyistä helpommin liittää lainvoiman saaneeseen vesivoimalaitoksen lupaan, johon sellaista ei entuudestaan sisälly.
- Mietintö on kuultava 31.5.asti: [Lausunto - Lausuntopalvelu](#)

Valitukset vesienhoitosuunnitelmasta

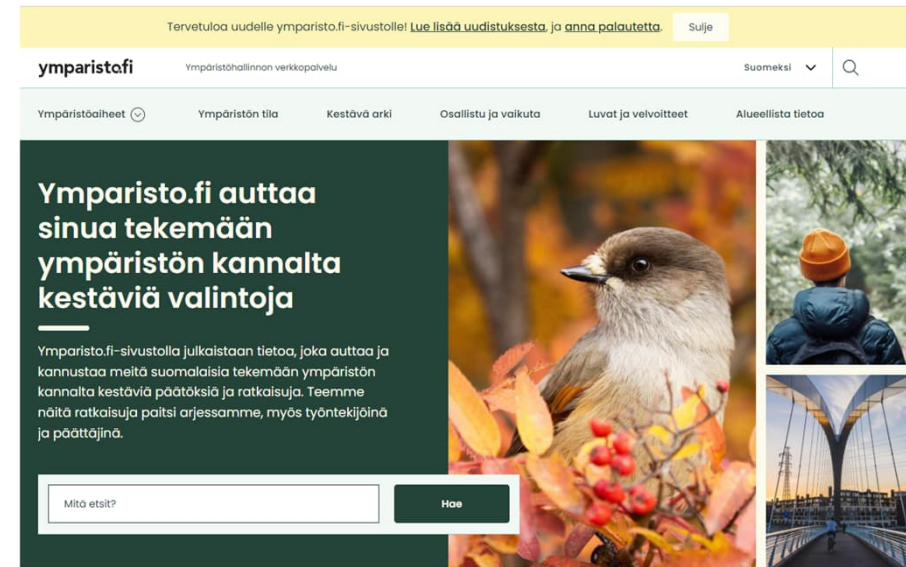
- Korkein hallinto-oikeus on hylännyt valitukset Oulujoen–Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmasta: [Muu päätös 996/2023 - Korkein hallinto-oikeus \(kho.fi\)](#)

Vesien- ja merenhoidon valtakunnallinen yhteistyöryhmä

- YM asettanut 4.5.2023 vesien- ja merenhoidon valtakunnallisen yhteistyöryhmän
 - Edustettuina mm. ministeriöt, toiminnanharjoittajat, suojelujärjestöt, säätiöt, maakuntaliitot, riista- ja kalatalous
- Ryhmä aloittaa toimintansa 9.6.2023

Ymparisto.fi –sivujen uudistus

- [Ymparisto.fi](https://www.ymparisto.fi) sivut on uudistettu
- Pohjois-Pohjanmaan vesienhoidon sivujen lyhytosoite: <https://www.ymparisto.fi/vesienhoito/pohjois-pohjanmaa>
 - Aiempaa enemmän tietoa toimenpiteiden edistämisestä

Avoinna olevia rahoitushakuja

[Rahoituskalenteri - Rahatpintaan.fi](https://rahoituskalenteri-rahatpintaan.fi)

Kaikki teemat

Rahoitus	Haku alkaa	Haku päättyy
Vaelluskalakantojen elvyttämishjelma NOUSU	01.10.2021	31.12.2023
Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma 2020-2022	01.10.2021	31.10.2023

- [JTF: turvetuotantoalueiden ennallistaminen ja jälkikäyttö](#) – haku auennut 17.4., jatkuva haku 15.12.2023 saakka
- Maaseuturahasto: Kehittämishankkeiden haut aukeavat portaittain kesään mennessä ja kesän aikana. Ensimmäinen valintajakso päättyy syksyllä, loppuvuodesta tulee vielä toinen hakujakso. Maaseuturahaston avoimena olevat haut: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/asiointi/hyrra/>

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vesienhoidon keskeiset kysymykset

Kimmo Aronsuu

Yhteistyöryhmän kokous 10.5.2023

YTR:n osallistuminen Keskeiset kysymykset -asiakirjan valmisteluun

- Aiemmin tehdyn kyselyn ja nyt käytävän pienryhmäkeskustelun tuloksia hyödynnetään keskeiset kysymykset -asiakirjan laadinnassa
- Seuraavassa kokouksessa käydään lyhyesti läpi asiakirjaluonnoksen sisältö.
- Kaikilla mahdollisuus ottaa kantaa asiakirjan sisältöön kuulemisessa, joka alkaa joulukuussa ja kestää 6 kk.

Pienryhmätyöskentely -Keskeisimmät kysymykset-

TEHTÄVÄ: ryhmän näkemys teemoittain 2–3 keskeisimmästä asiasta, jotka tulisi ottaa huomioon/parantaa seuraavalla vesienhoitosuunnittelukierroksella ja vesienhoidossa yleensä? Mitä olisi tehtävä, jotta vesienhoidon toimenpiteillä olisi riittävä vaikutus vesien tilaan?

Pohdittavana neljä teemaa:

- Järvien ja virtavesien kunnostus (7 min)
- Vesirakentaminen ja säännöstely (7 min)
- Kuormituksen hallinta (15 min)
- Pohjavesien suojele (7 min)

Aiemmin tehdyn kyselyn tulokset toimivat keskustelun pohjana

Pienryhmätyöskentely -Keskeisimmät kysymykset-

Asiaa voi pohtia laajasti ja eri tasoilla huomioiden esimerkiksi:

- erilaiset ohjauskeinot (oikeudelliset, tiedolliset, taloudelliset tai tutkimukselliset)
- tila- ja painearviot
- toimenpiteiden toteutettavuus
- toimenpiteiden suunnittelu
- toimenpiteiden suuntaaminen oikeisiin kohteisiin
- erilaiset käytännön ongelmat
- toimenpiteiden toteutuksen vastuut eri toteutusvaiheissa
- henkilöresurssit
- rahalliset resurssit
- muut.....

Kussakin ryhmässä ELYstä sihteeri, joka kirjaa ryhmän valitsemat keskeiset asiat ja lyhyet perustelut

Kun kaikki kohdat on käyty läpi, kustakin ryhmästä valitaan yksi ryhmän jäsen esittämään ryhmän lopputuotoksen pääkohdat (n. 6 min)

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Toisella suunnittelukaudella suunniteltujen vesienhoidon toimenpiteiden toteuma POPELYssä / Oulujoen - lijoen vesienhoitoalueella

Yhteistyöryhmän kokous 10.5.2023

Perusteet

- YM toimeksiannosta ELY-keskukset ovat selvittäneet toisella suunnittelukaudella vuosiksi 2016-2021 suunniteltujen vesienhoidon toimenpiteiden toteumaa
- VHA4:llä järvi- ja virtavesikunnostuksiin, sekä vesistö rakentamiseen ja pohjavesiin liittyvät toimenpiteet on suunniteltu ELY-keskuksittain
- VHA4:llä kuormituksen vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet suunniteltiin toisella suunnittelukierroksella koko vesienhoitoaluekohtaisesti erittelemättä suunnittelualueilla eri ELY-keskusten alueille suuntautuvia toimenpiteitä.
 - Myös toteumatarkastelu on tehty koskien koko vesienhoitoaluetta
- Jatkossa koostetaan yhteenveto toimenpiteiden toteumasta koko Suomessa YM:n johdolla

Vesistöarakentamiseen, säännöstelyyn sekä virtavesien ja rehevien järvien kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet

Toimenpideryhmä	Toimenpide	Yksikkö	Kokonaismäärä	2018 Kokonaismäärä	2021 toteuma
Jokien kunnostaminen ja suunnittelu(>100km²)	selvitys	lkm	13	6	11
	suunnittelu	lkm	6	2	4
	toteutus	lkm	13	6	8
Kalankulkua helpottavat toimenpiteet ja suunnittelu	selvitys	kpl	5	5	5
	suunnittelu	kpl	1	1	1
	toteutus	kpl	7	6	4
Merenlahden kunnostaminen	suunnittelu	lkm	2	1	3
	toteutus	lkm	1	1	3
Muut vesistöjen kunnostustoimenpiteet	selvitys	lkm	1	1	1
	toteutus	lkm	3	1	1
Pienten virtavesien kunnostaminen ja suunnittelu(< 200 km²)	selvitys	lkm	47	28	59
Vesistöaluekohtainen kappalemääräinen tavoite	toteutus	lkm	35	21	44
Pienten virtavesien kunnostaminen ja suunnittelu (< 100 km²)	selvitys	lkm	2	2	2
Purot	toteutus	lkm	1	1	1
Rehevöityneiden järvien kunnostaminen (< 5 km²)	käyttö ja ylläpito	lkm	5	5	5
Nimetyt järvet	suunnittelu	lkm	3	1	1
	toteutus	lkm	5	3	3
Rehevöityneiden järvien kunnostaminen (< 5 km²)	käyttö ja ylläpito	lkm	38	14	15
Vesistöaluekohtainen kappalemääräinen tavoite	selvitys	lkm	43	19	32
	suunnittelu	lkm	13	12	15
	toteutus	lkm	18	10	18
Rehevöityneiden järvien kunnostaminen (> 5 km²)	käyttö ja ylläpito	lkm	4	4	4
Nimetyt järvet	suunnittelu	lkm	2	1	3
	toteutus	lkm	1	1	1
Säännöstelykäytäntöjen muuttaminen	käyttö	lkm	1	1	1
	selvitys	lkm	1	1	1
	toteutus	lkm	16	14	12
Valuma-alueen veden pidättämiskykyä parantavat hankkeet	suunnittelu	kpl	3	3	3
	toteutus	kpl	3	3	3
Velvoitetoimenpiteiden toteutus	käyttö ja ylläpito	kpl	4	4	4

Vesistö rakentamiseen, säännöstelyyn sekä virtavesien ja rehevien järvien kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet

- Sektorikohtaisten esitettyjen toimenpiteiden yhteismäärä 297 kpl
- Toteutuneiden toimenpiteiden yhteismäärä 268 kpl (90 %)
 - Selvityksiä 112/111 (esitetty/toteutunut kpl)
 - Suunnittelu 30/30
 - Toteutus 103/98
 - Käyttö ja ylläpito 52/29
- Järvikunnostuksia toteutunut 22 kpl
- Virtavesikunnostuksia toteutunut 53 kpl
- Merenlahden kunnostuksia toteutunut 3 kpl
- Säännöstelykäytäntöjen muutoshankkeita toteutunut 12 kpl

Ajatuksia

- Selvitykset ja suunnittelu tuottaa tietoa ja paperia, mutta ei vielä paranna vesien tilaa. Selvityksistä saadaan tärkeää tietoa huonosti tunnetuista vesimuodostumista ja auttaa kohdentamaan toimenpiteitä. Parantaa hankkeiden laatua.
- Toteuttajatahojen löytyminen edelleen pullonkaula, omarahoitusongelmia ym. Suunnitelmia ei kannata laatia jos toteutus ei ole (lähi)näköpiirissä.
- Kiinnostusta herätelty purokunnostukseen (Helmi) ja rannikkoalueiden kunnostukseen (Rannikkokunnostusverkosto)
- Yksittäisellä kunnostustoimenpiteellä ei välttämättä haluttuja tai pitkäaikaisia vaikutuksia järven tai joen tilan paranemiseen, toimenpiteiltä kaivataan enemmän vaikuttavuutta.

Kuormituksen vähentämiseen liittyvät toimenpiteet

Toimenpide	Yksikkö	Kokonaismäärä	2018 Kokonaismäärä	2021 Kokonaismäärä		
Maatalous						
Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen ja luonnonmukaisesti viljelty pelto	ha	18 600	37 590			
Lannan ja orgaanisen aineksen ympäristöystävällinen käyttö	ha	26 800	25 631	43 233	161 %	
Lannan prosessointi	kuutiota vuodessa	590 000	19 750	133 000	23 %	
Maatalouden kosteikot ja lasketusaltaat	kpl	105	81	98	93 %	
Maatalouden suojavyöhykkeet	ha	7 300	8 813	3 838	53 %	
Maatalouden tilakohtainen neuvonta	neuvontakäyntiä/v	1 850	988	300	16 %	97 %
Peltojen talviaikainen eroosion torjunta	ha	162 200	120 104	121 119	75 %	
Ravinteiden käytön hallinta	ha	192 000	203 285	208 183	108 %	
Säätösalaajitus ja -kastelu turvepelloilla	ha	548	382	300	55 %	
Happamat sulfaattimaat						
Happamien sulfaattimaiden nurmet	ha	2 000	2 186	3 177	159 %	
Säätösalaajitus ja -kastelu happamuuden torjunnassa	ha	4 300	10 075	12 942	301 %	
Happamien sulfaattimaiden täsmäkartoitukset	ha vuodessa	14 500	50 200	15 000	103 %	arvio
Sulfaattimaiden yleiskartoitus	ha vuodessa	110 000	58 800	110 000	100 %	
Happamuuden torjunnan tilakohtainen neuvonta	henkilöä vuodessa	400	155	165	41 %	
Kuivatusolojen säätö happamuuden torjunnassa	ha	136	90	210	154 %	
Metsätalous						
Metsien kunnostusojituksen tehostettu vesiensuojelu	kpl (vs-rakenne)	1 072	298	461	43 %	
Metsätalouden eroosiohaittojen torjunta	kpl (vs-rakenne)	192	91	496	258 %	
Metsätalouden koulutus ja neuvonta	henkilöä vuodessa	9 970	531	325	3 %	20 %
Metsätalouden tehostettu vesiensuojelusuunnittelu	ha/vuosi	6 220	2 617	3 391	55 %	
Yhdyskuntien jätevedet						
Tehostettu ammoniumtyypin poisto	asukasta	200	100	3 600		
Tehostettu kokonaistyyppien poisto	asukasta	16 700	8 000	167 600		
Uudet ja peruskunnostettavat puhdistamot	asukasta	30 000	25 400	44 000		
Uudet siirtoviemärit	asukasta	16 000	15 000	15 000		
Viemärintalpalvelun laajuuden muutokset taajamissa suunnittelujaksolla (2015-2021)	asukasta	17 300	22 000	22 000		
Haja-asutus						
Keskitetyn viemäroinnin toteuttaminen haja-asutusalueilla	asuntoa	980	655	1 100		
Turvetuotanto						
Turvetuotannon kemiallinen käsittely	ha tuotanto-aluetta	1 060	318	0		
Turvetuotannon kosteikot ja kasvillisuuskentät	ha tuotanto-aluetta	750	667	191		
Turvetuotannon ojitettu pintavalutuskenttä	ha tuotanto-aluetta	6 015	3 883	2 199		
Turvetuotannon ojitamaton pintavalutuskenttä	ha tuotanto-aluetta	15 725	11 688	5 934		

Kuormituksen vähentämiseen liittyvät toimenpiteet

- Ajatuksia

- Osa toimenpiteistä on mitannut toiminnan määrää, ei vesienhoidon tasoa
- Toimenpiteiden suunnittelun ja seurannan pitäisi olla yhdenmukaista, nyt osittain suunniteltiin jollain perusteella ja seuranta tehtiin eri perusteella
- Toimenpiteiden toteutumisen seurannalla ei päästä kiinni vaikuttavuuteen, joka riippuu mm toimenpiteen tarkoituksenmukaisesta kohdentumisesta
- Pitäisikö kuormitusta vähentäviä toimenpiteitä tai osaa niistä suunnitella ja seurata tarkemmin, esim. vesistöaluekohtaisesti?

- Toimenpiteitä on toteutunut paljon ja vesien tilassa on myös tapahtunut paranemista, mutta hitaasti.

Toimenpiteet pohjavesille

Sektori	Toimenpidetyyppi	Toimenpide	Yksikkö	Kokonais määrä	Toteuma 2018	Toteuma 2021
Liikenne	Täydentävä toimenpide	Liikenteen alueiden (tiet, ratapihat, lentokentät) pohjavesivaikutusten seuranta	poalue	17	10	15
	Muu perustoimenpide	Pohjavesisuojausten rakentaminen; tieluiskat, radat ja lentokentät (km) sekä ratapihat (ha)	km tai ha	3,5	0	0,2
	Muu perustoimenpide	Suolauksen vähentäminen ja vähemmän haitalliseen liukkaudentorjunta-aineeseen siirtyminen	km	20	4	6,3
Maa-ainesten ottaminen	Täydentävä toimenpide	Maa-ainestenottoalueiden kunnostussuunnitelman laatiminen ja kunnostus	ha	190,1	31	31
	Täydentävä toimenpide	Toiminnanharjoittajan suorittaman tarkkailun aloittaminen tai laajentaminen maa-ainestotossa	kpl	3	3	3
Metsätalous	Täydentävä toimenpide	Metsäojitusten haittojen ehkäiseminen	kpl (hanke)	11	6	6
Pilaantuneet maa-alueet	Muu perustoimenpide	Pilaantuneen maa-aluekohteen riskinarviointi, kunnostussuunnittelu ja kunnostus	kpl	10	1	9
	Täydentävä toimenpide	Pilaantuneisuusselvitys pilaantuneilla maa-alueilla	kpl	41	11	23
Pohjaveden tilan seuranta ja selvitykset	Täydentävä toimenpide	Pohjavesialueen tai sen osan rakenneselvitys/mallinnus	poalue	3	0	0
	Täydentävä toimenpide	Pohjavesiselvityksen tekeminen	poalue	5	3	22
	Täydentävä toimenpide	Valtakunnallisten pohjavesiasemien seurannan laajentaminen	poalue	1	1	1
	Muu perustoimenpide	Yhteistarkkailun järjestäminen pohjavesialueen toimijoiden kesken	poalue	1	1	1
Suojelusuunnitelmat	Muu perustoimenpide	Pohjavesialueen suojelusuunnitelman laatiminen	poalue	9	2	22
	Muu perustoimenpide	Pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittäminen	poalue	18	8	12
Vedenotto	Muu perustoimenpide	Vedenoton vaikutusten selvittäminen (tarvittaessa lupaharkinta tai luvan päivittäminen)	ottamo	0	0	3
	Muu perustoimenpide	Vedenottamon suoja-alue- ja suojelu-alueiden määrärahojen päivittäminen tai suoja-alueiden purkaminen	ottamo	10	2	2

Vesienhoidon yhteistyöryhmän pienryhmätyöskentely -Keskeisimmät kysymykset- 10.5.2023

TEHTÄVÄ: Ryhmän näkemys teemoittain 2–3 keskeisimmästä asiasta, jotka tulisi ottaa huomioon/parantaa seuraavalla vesienhoitosuunnittelukierroksella ja vesienhoidossa yleensä? Mitä olisi tehtävä, jotta vesienhoidon toimenpiteet vaikuttaisivat vesien tilaan riittävällä tavalla?

Järvien ja virtavesien kunnostus

RYHMÄ 1

- Kunnostusten rahoituksen lisääminen: omaosuuden hankaluus, rahoitus 100 %? Siltarahoitus
- Yhteistyö ja verkostoituminen kunnostuksissa: vertaistuki, kokemukset ja tieto, yhteistyö
- Perattujen jokien kunnostus: elinympäristö kaloille pääuomissa

RYHMÄ 2

- Koulutus, Neuvonta, ruohonjuuritasolle!
- Pienvesien kunnostus, purot ym. Sis. Inventoinnit
- Vaellusesteet
- Ennaltaehkäisy kunnostuksissa, järvien kunnostuksissa erityisesti, koska niiden kunnostus on pitkä prosessi
- Hanketoimijat ja niiden lisääminen

RYHMÄ 3

- Paikallisten aktivointi, neuvonta- ja asiantuntija-apu suunnittelussa ja toteutuksessa
- Pienvesien vaellusesteiden poistaminen tienparannuksen ja –kunnostuksen yhteydessä (rahoitus kunnossa)
- Virtavesien kutosoraikkojen kunnostus (kohtuu helposti toteutettavissa talkootyönä)

RYHMÄ 4

- Sisäisen kuormituksen vähentäminen, alusveden poistaminen
- Ravintoketjukunnostusten jatkaminen
- Perattujen uomien ennallistaminen

RYHMÄ 5

- Rahoituksen epävarmuus, hakuprosessin sujuvoittaminen
- Virtavesikunnostuksissa vaikuttavammat toimenpiteet käyttöön, pieni näpertely ei tuota haluttuja tuloksia
- Virtavesien pohjan tilan tarkempi selvittäminen ennen kunnostuksia ja tilan huomioiminen kunnostuksissa. Tilan tarkempi ja laajempi (valuma-aluekin) kartoittaminen ennen kunnostuksia.
- Tuloksellisuuden seuranta parannettava
- Poistokalastuksen (kaupallistaminen) lisääminen sisäisen kuormituksen vähentämiseksi

RYHMÄ 6

- Tiedon ja tietoisuuden lisääminen
- Valuma-alueen kuormituksen vähentäminen tulee olla riittävää ennen kunnostuksien aloittamista

RYHMÄ 7

- Osaaminen: Kiinnostuneita on, mutta onko osaamista riittävästi; suunnittelijat, kunnassa hanketyöntekijät, käytännön tekijät
- Pitkäjänteisyys
- Rahoitus: Jatkuvuus rahoitukseen

Vesirakentaminen ja säännöstely

RYHMÄ 1

- Virtavesien säännöstelyjen kehittäminen (ympäristövirtaama): kalastollisesti talviaikainen ja syysaikainen toiminta, juoksetetaan liian kuivaksi, loppusyksyn tulvahuippujen tasaaminen. Ali- ja ylihuiput pois. Vedenpidätys metsäalueilla, varastointi.
- Kalojen ja muiden vesieliöiden vaellusmahdollisuuksien parantaminen vesirakenteiden ohi: pääuomissa perinteiset virtavesikunnostukset, ympäristövirtaamat isommiksi

RYHMÄ 2

- Velvoitteiden muutokset jouhevasti eteenpäin
- Ympäristövirtaamien käyttöönotto
- Säännöstelyn kehittäminen/päivittäminen
- Valuma-alueuudistus

RYHMÄ 3

- Valtion kärkihankkeille jatkoa
- Voimayhtiöiden merkittävä panostus
- Seurantaan ja tutkimukseen panostaminen

RYHMÄ 4

- Nollavelvoite etenee, vesivoimaa koskevan lainsäädännön muuttaminen vesipuitedirektiiviä paremmin tukeväksi (lupien pysyvyyden muuttaminen)
- Ympäristövirtaaman edistäminen
- Merikosken hanke

RYHMÄ 5

- Haittojen vähentämistä tehostettava
- Komission määräysten noudattaminen
- Ympäristövirtaama, vaellusesteiden poistamista tehostettava
- Vapaiden jokien tilan parantamista tehostettava
- Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutusten arviointi ja lupaehtojen ajantasaisuus

RYHMÄ 6

- Kustannustehoikkaimmat nousuesteet työn alle ensin
- Nousu-hankkeen jatko: pienempien patojen purku

RYHMÄ 7

- Ohitus, kalatiet; systemaattisesti velvoittaminen
- Vesivoiman haittojen vähentäminen, vaikkakin vesivoiman tarpeellisuus tiedostetaan
- Lyhytaikaissäännöstely haittojen vähentäminen; ääriolosuhteiden huomioiminen

Kuormituksen hallinta

RYHMÄ 1

- Maa- ja metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen: metsätalouden puolella muutos parempaan suuntaan, tukijärjestelmät, valuma aluekohtainen suunnittelu huomioiden eri osatekijät. Peltojen raivaus intensiteetti huolestuttavaa (maatalous, turvetuotantoalueet-aurinkovoimatoiminta)
- Kiintoaine- ja humuskuormituksen vähentäminen: metsäpuolella ojitusten perkaukset vähentyneet, kuormituksen väheneminen

RYHMÄ 2

- Kiintoainekuormituksen vähentämiseen huomio esim. suojaväyhykkeet
- Toimijoiden tiedonvaihdon lisääminen ja avoimuus (esim. Metsien lannoituksen lisääminen)
- Hulevesien käsittely, huomion lisääminen
- Toimienpiteiden vaikutusten aluekohtainen tarkastelu, eri maankäyttömuotojen yhteensovittaminen.
- Vesienhallinta

RYHMÄ 3

- Metsälannoitusten lisääntymisen vaikutuksen selvittäminen suhteessa vesienhoidon tavoitteiden kanssa
- Valuma-alueen kuormituksen hallinta erityisesti metsätalousalueilla suhteessa luonnon monimuotoisuuteen (erityispiirteet huomioon)
- Ilmastonmuutoksen vaikutus valumiin, virtaamiin, kuormitukseen ja vesienhoidon tavoitteiden toteutumiseen
- Kalankasvatus sisävesialueilla uusille vaikea saada lupia, vanhoille lisäkasvatukseen saa lupia (kalankasvatus pysynyt kohtuullisen muuttumattomana)

RYHMÄ 4

- Maatalouden suojaväyhykkeet houkuttelevammiksi ja puustoiseksi, suojakaistat takaisin
- Metsätaloudessa ojitusten järkipäristäminen ja suunnittelu, vesiensuojelurakenteiden hoito ja tuottamattomien ojitusten ennallistaminen
- Muut maanparannusaineet, joista olisi hyötyä myös viljelylle laajasti käyttöön
- Säättösaloitus ja vesivarastot, onko hyvä ravinteille
- yhdyskunnat – ravinteiden kierrätys
- Hulevesien hallinta (kuormitushuiput kuriin)
- Rautaongelman vähentäminen ja sulfidien hapettumisen estäminen -kuivatusolojen säätö, vesienhallinta

RYHMÄ 5

- Turvetuotannon vaikutusten vähentämistä tehostettava
- Ennallistamistoimenpiteitä tehostettava erityisesti turvetuotannon vaikutusalueilla
- Peltojen kalkitusta jatkettava ja tehostettava, avustusta suhteutettava ja kohdennettava vaikuttavuuteen ongelma-alueille
- Omarahoitusehtoja helpotettava (JTF)
- Lietelannan jatkojalostamista ja hyötykäyttöä kehitettävä
- Metsätalouden kunnostusojitusta vähennettävä turvemaidilla, jatkuvan kasvatuksen suosiminen

RYHMÄ 6

- Estettävä haitta, ei korjattava sitä, mikä on paljon tehokkaampaa. Esimerkkinä metsätalouden suojaväyhykkeet (ml. valvonta)
- Vesiensuojelutoimenpiteiden käytännön työn toteuttajien tiedon ja tietoisuuden lisääminen (jo koulussa)
- Työnaikainen valvonta metsätaloustoimenpiteissä
- Ilmastonmuutoksen (erityisesti rankkasateet) huomioiminen vesiensuojelutoimenpiteissä ja -rakenteissa, valuma-alueen vedenpidätyskyvyn parantaminen
- Eroosion estäminen, esim. peltojen käsittely/ viljelylaji erilaisissa olosuhteissa (erityisesti kaltevat pellot)

- Peltojen kasvukunnon parantaminen, erityisesti kalkitus
- Happamien maiden huomioiminen kaikessa maankäytössä (ilmaston muutos pahentaa haittaa)

RYHMÄ 7

- Maa- ja metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen; paikalliset ratkaisut käyttöön
- Kuormituksen ehkäiseminen; kiinnitetään paremmin huomioita toimintaan, joka aiheuttaa kuormitusta (kuormituksen minimointi)
- Hajakuormitukseen; tulisi olla systemaattinen ohjauskeino ja mahdollisuus puuttua. Ongelmiin nopeampi reagointi
- Viestintä ja asioista tiedottaminen; perusasiat hallintaa

Pohjavesien suojele

RYHMÄ 1

- Riskejä aiheuttavan toiminnan ohjaaminen pohjavesialueen ulkopuolelle; halpa ja hyvä toimenpide
- Pohjavesiä koskevan tiedon lisääminen: koululaisille tiedottaminen, yleisesti tiedottaminen pohjavesialueista, tuulivoimarakentaminen, rakentaminen pohjavesialueille

RYHMÄ 2

- Seurannan lisääminen
- Valumavesien vedenpidättäminen ja vaikutus pohjavesiin
- Suojelusuunnitelmat ja toteutus + seuranta

RYHMÄ 3

- Pohjavesien huomioiminen maankäytön suunnittelussa esim. tuulivoimahankkeet
- Pohjavesialueiden tarkempi selvittäminen (pohjavedenlaatu ja alue laajemmin)

RYHMÄ 4

- Tienvarsien suojaukset
- Pohjavesien käytön vaikutusten huomioiminen pintavesiin

RYHMÄ 5

- Viinivaaran hanke saatava päätökseen. Oulun raakaveden hankintaan haettava toisenlainen ratkaisu. Hajautettu malli käyttöön
- Puhtaan pohjaveden arvo nousee tulevaisuudessa

RYHMÄ 6

- Käytännöt pääosin riittävät
- Esim. lähteiden suojele vedenottohankkeissa (Viinivaara)

RYHMÄ 7

- Tiedon lisääminen!
- Riskitoimintojen tunnistaminen; ohjaaminen pois pohjavesialueelta, nopeat keinot
- Maankäytön suunnittelussa pohjavesiriskien huomioiminen; riskitoimintojen ohjaaminen pohjavesialueiden ulkopuolelle